

esse absolutum, quem trinæ perfidiæ noxa fecerat religatum. Et quia dixerat : « Qui me confessus fuerit » coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre » meo qui in cœlis est¹; » propter confessionem nominis sui, apostolum Petrum Christus Dominus noster voluit reformari, ut eum ipse possit coram Patre suo et Angelis confiteri.

SERMO LX.

De secunda feria Paschæ.

Pulcherrimus hic sermo educitur ex Cod. Cass. XII, fol. 182, cum nomine sancti Augustini, et ejus doctrinam ubique repræsentat, ut ex notis apparebit; plura tamen adsunt quæ ad sanctum Chrysostomum accedere videntur, tum ex sermone de Cruce et Latrone, tum ex homil. XI in Luc., tum ex tractatu de Zelo et Pietate. Similia etiam reperiuntur in sermone, qui legitur in appendice de Passione. Hic codex noster amanuensis ignorantia, innumeris refertur mendis, quæ sæpius opinando tentavimus resarcire; utrum feliciter judicabit lector. Licet propter occurrentiam sententiarum ex Chrysostomo desumptarum dubius aliquantulum videatur, tamen illum rejicere non audemus. Hinc sit locus ejus post præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Apparentes sunt tantum Evangelistarum diversitates. II. Apostolorum quam imperfecta fides. III. Discipulorum Em-

¹ Matth. x, 22.

maüs dubitatio confessioni Petri opposita. IV. Et Latronis fides Christum morientem agnoscentis. V. Christi ad ætatem maturam pervenientis dolores; quibus cuncta expiantur membra. VI. Latro primus habuit promissionem Paradisi. VII. Cur tali gratia donatus est. VIII. Conclusio.

I. PER istos dies sanctæ Paschæ, sicut novit charitas vestra, fratres, resurrectio Domini secundum omnes Evangelistas solemniter recitatur (1). Sic enim narrationes suas conscripserunt, ut aliqua pariter dicerent, aliqua vero alius prætermitteret, nemo tamen a veritatis concordia dissonaret. Omnes dixerunt Dominum crucifixum, sepultum, die tertia resurrexisse; quomodo autem apparuerit Discipulis, quia multis modis apparuit, alii alia dixerunt, quæ alii prætermiserunt; omnes tamen veritatem conscripserunt.

II. Ecce in nocte præterita vigiliarum lectum est, si meministis, Dominum apparuisse post resurrectionem mulieribus, quas primo ipse salutavit dicens : « Avete. » At illæ accesserunt, et tenuerunt pedes ejus, et deprecabantur eum¹. » Item hodie lectum est, quod apparuerit duobus ex Discipulis suis ambulanti in viam : « Ambulabant enim cum eo, et non cognoscebant eum; » oculi enim eorum tenebantur, ne eum agnoscerent²; » sed ad panis fractionem cognitio servabatur (2). Venit enim cum illis; susceptus est ab eis hospitio; benedixit panem, et fregit, et agnoverunt eum. Sic agnoscitis Christum, qui creditis Christum. Consideret autem charitas vestra, quales fuerint omnes Discipuli ante Domini resurrectionem. Ignoscant mihi; nondum erant fideles;

¹ Matth. xxviii, 9. — ² Luc. xxiv, 13.

(1) Vide Sermon. August. cxxl, num. 1; et Sermon. ccxxxiv, num. 1; et Sermon. ccxlv, num. 1, etc. — (2) Vide August. Epist. cxlix, num. 31.

magni postea facti sunt, prius autem nobis etiam inferiores erant. Nos enim credimus Christum resurrexisse, quod illi nondum credebant. Sed postea viderunt, tetigerunt, oculis suis manibusque tractaverunt, et sic crediderunt, et Scripturis sanctis eorum corda firmata sunt. Qui biberunt, ructaverunt, et nos impleverunt.

IV. Loquebantur ergo inter se ista, dolentes Christi mortem, quasi hominis, et apparuit eis Jesus (1), et addidit (2) se comitem in tertium, quæsivitque quid inter se loquerentur. Responderunt illi: « Tu solus peregrinus es in Hierusalem; nescis quæ hic contigerunt in his diebus; quemadmodum principes sacerdotum morti tradiderunt Jesum, qui erat magnus Propheta⁴. » O Discipuli, ubi erat Dominus, jam propheta? Nonne ipse omnes Prophetas implebat? Videte, fratres, quomodo Discipuli crediderunt, sed ex (3) desperatione mortis Domini, redierunt ad verba, quæ dicebant (4) de Christo extranei. Meministis, charissimi, quia Dominus aliquando dixit Discipulis suis: « Quem me dicunt homines esse, » Filium hominis²? » et responderunt illi verba (5) et opiniones alienas, non fidem suam, et dixerunt: « Alii te dicunt Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, » aut unum ex Prophetis³. » Ad hoc ergo Discipuli redierunt, perdidit fidem suam; opinionem cœperunt tenere alienam. « Qui fuit, inquit, Propheta. » Hoc extranei dicebant de Christo, Discipuli autem quid dixerunt (6)? Cum vero diceret Christus: « Quem me esse dicitis? » respondit Petrus: Tu es Christus, Filius Dei vivi. « Et Dominus: « Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis

¹ Luc. xxiv, 18. — ² Matth. xvi, 13. — ³ Ibid. 14.

(1) Deest vox *Jesus* in cod. — (2) Cod. *addit.* — (3) Id. *ero pro.* — (4) Id. *redicebant.* — (5) Vide August. Serm. clxxxiii, num. 2, 3; et Serm. ccxxxii, num. 3. — (6) Deest vox *quid* in cod.

» non revelavit tibi⁴, » quomodo illis qui me dicunt Prophetam; » sed Pater meus, qui est in cœlis: et ego dicam tibi: Tu es Petrus. » Dixisti mihi, dicam tibi; reddidisti confessionem, audi benedictionem. Dixerat enim de se Dominus, quod erat minus, et dixerat ei Petrus quod erat amplius. In Domino enim Jesu Christo minus erat, quod filius hominis erat; amplius erat, quod Filius Dei erat. Minus dixit, qui se humiliavit; amplius dixit, quem ille exaltavit. « Super hanc petram, inquit » Dominus, ædificabo Ecclesiam meam². » Super istam confessionem, super hoc, quod dixisti: « Tu es Christus » Filius Dei vivi, » ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferorum non vincent eam³. » Vicerant enim istos portæ inferorum; a Petro recesserant; in arena defecerant. Subveni, Domine, Discipulis; frange panem, ut possis agnoscere; nisi tu collegeris, perierunt. Quomodo quæsisti? Ecce prophetam te dicunt Discipuli.

IV. Tunc vero Jesus aperuit eis Scripturas, propter quod dixerant desperantes: « Nos autem sperabamus, » quod ipse esset redempturus Israël⁴. » O Discipuli, sperabatis, jam non speratis. Veni, Latro, commone Discipulos. Quare desperatis (1)? quia crucifixum vidistis (2), quia pendentem aspexistis, quia infirmum putastis. Talem illum et Latro in cruce pendens, statim credens agnovit ille consors supplicii (3); vos autem obliti estis auctorem vitæ. Clama, Latro, de cruce; facinorosus tu sanctos convince (5). Quid illi? « Nos sperabamus, quia ipse redempturus erat Israël. » Quid iste? « Domine, memento mei, dum veneris in regno

¹ Matth. xvi, 15-18. — ² Ibid. — ³ Ibid. — ⁴ Luc. xxiv, 21.

(1) Cod. *quanti speratis?* — (2) Vide Serm. ccxxxiv, num. 2, et Serm. ccxxxii, num. 5, 6, 7; et Lib. 1 de Anima et ejus Origine, num. 2. — (3) Cod. *tempore.* — (4) Id. *facinorosus te sanctus convinct.*

» tuo¹. » Sperabatis ergo, quia ipse erat redempturus Israël. O discipuli, si ipse est redempturus Israël, defecistis; sed ille refecit, non deserit. Qui vobis comes factus est in via, ipse vobis factus est via². Sed tunc non ibi erat Petrus ille, qui dixit: « Tu es Christus Filius Dei » vivi. » Non erat cum ipsis. Ille putans de Christo, ubicumque erat, quia cum illis erat, antequam Dominus mortuus esset, tunc negavit, sed illo respiciente flevit. Modo autem Domino crucifixo et mortuo (1)..... Forte enim putabat, quia dicendo Judæi insultabant (2), et dicebant (3): « Si Filius Dei est, descendat de cruce, et » credimus ei³. » Quando forte, et Discipuli non insultantes, sed ut de cruce descenderet exhortantes (4). Postquam non fecit (5), sed animum tradidit, et visus est in ligno mortuus, sicut cæteri homines moriuntur, involutus, sepultus; quando et ipsi desperaverunt, et inter (6) desperantes erat et Petrus; post resurrectionem, sic Marcus evangelista dicit: « Apparuit mulieribus; ait: Ite, dicite Discipulis meis, » et Petro, quia surrexi a mortuis⁴. » Nam se mulieribus fidelibus jam ostenderat Dominus (7); et redierunt, et evangelizaverunt Discipulis, quia viderunt visionem Angelorum, qui illis dixerunt: « Quid quæritis vivum cum » mortuis? Non est hic: resurrexit⁵; » et corpus ejus in monumentum non invenerunt. Hæc mulieres dicebant, et viri non credebant; Apostolis ista nuntiabant, annuntiatoribus (8) annuntiabant, quis esset. Nam cum

¹ Luc. xxiii, 42. — ² Joan. xiv, 6. — ³ Matth. xxvii, 42. — ⁴ Marc. xvi, 7, et Matth. xxviii, 6. — ⁵ Matth. xxviii, 6.

(1) Hic videtur aliquid deesse, et in sententiis sequentibus. — (2) Cod. insultantur. — (3) Vide Serm. cclxxxiv, num. 6. — (4) Cod. exultantes. — (5) Id. factus. — (6) Id. non te. — (7) Vide Serm. xlv, num. 5. — (8) Cod. annuntiatoris.

vagos spiritus de corporibus obsessis ejiceret, ipsi Spiritus contorti, et cruciatibus afflicti, dicebant: « Quid » nobis et tibi, Jesu, fili Dei summi? ut quid venisti ante » tempus torquere nos⁴? »

V. His ergo manifestatus modis Christus Dei Filius; peracta tempora testata sunt, illa scilicet tempora in quibus (1) primus homo Adam non fuerat, quoniam Deus illum hominem primum Adam quando plasmavit, juvenem fecit; non eum ab infantilitate nutrit, sed juvenem fecit, qui et generare potuit, cui et dixit: « Crescite, et generate (2); implete terram². » Christus vero ab infantilitate nutritus usque ad mensuram ætatis, in qua factus (3) fuerat Adam, venit in eadem tempora, et illo tempore, quinta ætate, in qua Adam transgressionis et inobedientiæ peccatum incurrerat, tunc demum Dominus passionis injurias tolerare suscepit; ut sicut (4) Adam, suadente diabolo, vetiti ligni fructum male præsumpserat, per lignum crucis suæ Dominus patientissime culparum omnium maculas aboleret. Denique omnia illa membra, per quæ Adam interdictæ arboris poma decerpserat, eadem membra Dominus in suo corpore crucis patibulo condemnavit. Pedes (5) ergo, quibus Adam incedendo venit ad arborem malam (6), manus, quibus vetitum attigit pomum, clavorum infixione condemnatæ sunt (7) in patibulo. Os cum quo (8) eundem vetitum (9) cibum Adam gustando comederat, felle et aceto in Christo potatum est. Ventre (10), in quo devoratus

¹ Matth. viii, 29. — ² Gen. i, 28.

(1) Cod. in qua. — (2) Vide lib. vi de Genesi ad Litteram, n. 3, etc. — (3) Cod. factum. — (4) Id. quid. — (5) Id. pedibus, et deinde manibus. — (6) Id. unam. — (7) Id. condemnatus est; et deinde in patibulo. — (8) Id. in quibus. — (9) Id. vetitatum. — (10) Id. ventrem.

cibus (1) transglutiendo descendit, lancea militis perforato, in salutem credentium sanguis et aqua manaverunt. Caput illud quod divina manus vel forma (2), vel cesarie capillorum in Adam adornaverat, spinis in Christo post modum (3) coronatum est. Facies illa, in qua diversorum membrorum lineamenta, ex quibus officia necessaria redduntur (4), fuerant exarata (5), in Christo, alapis insertis (6) sputaminibus pollutis turpiter adimpleta est. Dorsum illud (7), quod in Adam diabolus, ut se adoraret (8), sibi subjiciens fecerat incurvatum, flagellis in Christo postea a Pilato factum est dissipatum. Nullum itaque esse membrorum in se voluit Christus a contactu passionis inviolabile posse dimitti, quæ quondam in Adam voluptatum illecebris diabolus fecerat male nutriri. Ille transit (9) per delicias nemoris, Christus vero per angustias passionis. Quid enim adhuc ulterius dicam? In Paradiso tres: Adam, Eva et diabolus; in cruce vero tres, Christus, et a dextra atque a sinistra (10) levati duo latrones. Significatur in Adam Christus, in Eva Latro conversus, in diabolo Latro perditus et damnatus. Initium peccati in horto (11) commissum est, in cruce vero initium indulgentiæ condonatum est. Denique Adam per peccatum ejicitur de Paradiso, et Latro per confessionem inducitur in Paradisum (12). Exiit fur male rapiens vitum pomum, et introiit fur bene rapiens regnum; exiit de ligno faciens mortem, et introiit de ligno mercans salutem. Sed hic Latro, ut perveniret ad cœleste

(1) Cod. *devoratum cibum*. — (2) Id. *illud quoddam divina minutæ retiforma*, absurde. — (3) Id. *per modum*; et deinde *coronatus est*. — (4) Id. *reddentem*. — (5) Id. *exorata*. — (6) Id. *incertis*. — (7) Id. *illum*, et deinde *quem*. — (8) Id. *adorasse*. — (9) Deest vox *transiit*, aut alia similis in cod. — (10) Cod. non habet *et a sinistra*, sed tantummodo *et dextra levati*. — (11) Omittit Christus voces *in horto*. — (12) Cod. *Paradiso*.

regnum, vim fecit majestati divinæ, non corporea virtute vincens, sed fide. Sic ipse Dominus in Evangelio dicit: « Regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud¹. » Quid ultra violentius quam Latro?

VI. O admiranda rerum materies! Nec Abrahæ per vocem data est repromissio Paradisi; hæreditas quidem per fidem; repromissionem enim Paradisi nemo Patriarcharum accepit. Si enim diligentius perscruteris cuncta volumina legis, nullum ante Latronem invenies promissionem Paradisi meruisse; non Abraham, non Isaac, non Jacob, nec Moysen invenies, nec Prophetas, nec Apostolos; sed ante omnes solum reperies meruisse Latronem. Audi ergo Dominicam vocem, quam solus meruit accipere: » Amen, amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso². » Igitur vocavit Dominus Abraham, dicens: « Exi de terra tua, et de cognatione tua³; » et non dixit ei: Hæreditatem capies Paradisi, sed: « Venies in terram quam demonstrem tibi⁴. » Et Isaac quidem typum Christi significavit, quando, ut (1) immolaretur, patri obediens fuit. Et Jacob luctatus cum Angelo (2) in figura hominis, Deum se vidisse testatus est, dicens: « Vidi Deum » facie ad faciem; ita salva facta est anima mea⁵. » Et Moyses legem accepit, et repromissionem bona terræ se esse hærediturum (3); at nunquam repromissio Paradisi ante Latronem.

VII. Necessarium est ergo quærere, cur huic Latroni ante alios et tales viros fide dignissimos, hæreditas Paradisi condonata est. « Credidit Abraham Deo⁶, » ut diximus, sed non tali conditione positus, sed credidit

¹ Matth. xi, 12. — ² Luc. xxiii, 43. — ³ Gen. xii, 1. — ⁴ Ibid. — ⁵ Id. xxxii, 30. — ⁶ Gen. xv, 6.

(1) Deest *ut* in cod. — (2) Cod. *eum luctatur angelo*. — (3) Cod. non habet *se*, et habet *hærediturus*; deinde vero *et pro at*.

Deo de cœlis loquenti, et per sanctos Angelos sermonem porrigenti, et de propria auctoritate legem danti. Credidit Isaias, sed in cœlo consistenti, sicut dicit ipse: « Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum et » elevatum¹. » Credidit Ezechiel, sed et ipse Dominum super Cherubim contemplatus est². Credidit Zacharias, et dixit: « Vidi Dominum sacerdotem magnum stantem » supra altare Domini³. » Crediderunt et reliqui Prophetæ, sed diverso modo Dominum loquentem intuentes, sicut videre possibile erat humanæ naturæ. Credidit, sicut diximus, et Moyses, sed de medio ignis loquenti, et in tubæ (1) clangore et tonitruis, quibus infideles ad fidem poterant provocari. Hæc autem dico, non ut sanctis derogem, sed pro merito Latronis (2), qui solus per unam confessionem meruit Paradisum introire. Iste ergo Latro vidit Dominum Salvatorem, non in throno regali, non adorari in templo, non loquentem de cœlis, non per Angelos aliquid disponentem; non (3) talia vidit, qualiter rei possit veritas credi (4); sed vidit in poena sociatum latronibus. Vidit in tormentis, et tanquam in gloria adoravit. Vidit in cruce, et rogavit (5) quasi in cœlis sedentem. Vidit condemnatum, et regem invocavit exaltatum. Tunc enim Latro vidit et credidit, quando fides apostolica trepidavit; propterea et promissionem Paradisi accipere meruit (6). Quid tamen, quando credidit, dixit? « Domine, memento mei, dum veneris in regnum » tuum⁴. » O Latro, cui dicis, Regnum tuum (7)? Crucifixum vides, et Regem prædicas? In ligno eum pen-

¹ Isai. vi, 1. — ² Ezech. x, 4. — ³ Zach. iii, 1. — ⁴ Luc. xxiii, 42.

(1) Cod. *tube*. — (2) Id. *penitum latronem*. — (3) Id. *nam*. — (4) Id. *ut crederi*. — (5) Id. *rogat*, et deinde *invocat*. — (6) Vide August. Enarrat. in Psal. lxxviii, Serm. i, num. 8, necnon alias in Psal. cxlii, num. 9. — (7) Vide August. Serm. ccxxxii, num. 6, et Serm. cclxxxv, num. 2.

dere cernis, et cœlorum regna meditaris? Numquidnam Scripturas legisti, ab iniquitate non cessans? Numquidnam per Prophetas audisti, homicidia exercens? Numquidnam audisti divinum sermonem, quando ad cædem quotidie (1) accumbebas? Unde eruditus es talia philosophari? De qua (2) pateris poenam, et Christi confiteris victoriam. Judæi crucifigunt, qui norunt Legem, et Prophetas legerunt, et tu horum ignarus, Deum vocas, quem conspicias condemnatum, et adoras crucifixum. Quis te erudit talia de eo dici, ut quem tibi in poena conspicias sociatum, venturum (3) confitearis in regno? Et ille: Non me, inquit, lex docuit, non Propheta mihi aliquid annuntiavit, sed ipse Dominus præsens, qui me respexit, cordis mei secreta disruptit. Vidi quidem crucifixum, sed terræ motum sensi, et propter parricidas Judæos elementa indignantia intellexi; sensi enim talia fieri, et cognovi Regem esse de cœlis. Ego quidem me ipsum considerans, et in me mea facta perpendens, juste in me noveram mortis collatam sententiam, quam et præsens damnatio definivit; sed dum mei facinorissocium audivi dicentem: « Si Filius Dei es, descende de cruce, » et nos salvabis et te¹. » Consideravi instantis vocem maledicentem, et intellexi diabolum esse. Qui enim tempore tentationis dixerat Domino: « De pinna templi mitte te » deorsum²; » ipse dicebat: « Descende de crucis patibulo: » cui ergo, ut potui, contradixi (4); sed nec hoc ille, ut taceret (5), noverat, cui diabolus, ut diceret, suggererat; nec mihi aliquando divinus sermo de Christo tradiderat, quem, ut defenderem, nesciebam; sed ipse Dominus in medio nostri positus, qui « Inter

¹ Matth. xxvii, 40. — ² Luc. iv, 9.

(1) Cod. *quandiu*. — (2) Nempe *cruce*. — (3) Cod. *venturus*. — (4) Id. *ut potuit contradixit*. — (5) Id. *tacet*.

» iniquos est deputatus¹, » ut Judex justus audivit (1), ambos judicavit (2), de tribunali crucis sententiam protulit, in qua insultantem damnavit, et credentem liberavit.

VIII. Timeant ergo insultantes, exultent credentes. Jam enim (3) Christus veniet in sua claritate. Propterea et nos, fratres, in humilitate cordis Christum credamus passum, crucifixum, sepultum, et tertia die a mortuis resurrexisse. Confiteamur, ut cum Latrone credente Paradisum Domini Salvatoris ingredi mereamur.

SERMO LXI.

In diebus Paschalibus IV.

Hic sermo, quem mutuati sumus ex Bibl. Laurent., Plut. xxii, cod. xiii, fol. 37, eo magis sancto Augustino videtur tribuendus, quod sive in tractatibus circa Evangelium sancti Joannis, sive in aliis de Scriptura sermonibus, sive in libris de Consensu Evangelistarum, nulum reperimus ejus loci commentarium. Ponatur inter Augustinianos post sermonem primi supplementi xxxviii, cum numero in diebus Paschalibus xxxiiii.

SYNOPSIS.

I. Nullam inter sanctum Joannem et sanctum Lucam circa absentiam Thomæ discordantia. II. Dubitatio Thomæ nostræ

¹ Luc. xxii, 37.

(1) Vide August. Serm. cccxxvii, num. 2. — (2) Cod. *audit, judicat.* — (3) Id. *faciens veniens.*

fidei est confirmatio. III. Cur Christus vulnus cicatricis servavit? IV. Fides invisibilium. V. Conclusio.

I. « THOMAS unus de duodecim¹, » etc. Hic oritur quæstio quare dicit Joannes evangelista non fuisse tunc cum cæteris Discipulis Thomam, quando apparuit eis Dominus eo die quo a mortuis resurrexit, cum Lucas dicat (1), quod duo ex Discipulis Jesu revertentes de castello nomine Emmaüs, « Invenerunt undecim congregatos, et eos qui cum ipsis erant, et sanctas mulieres dicentes, quod surrexit Dominus, et apparuit Simoni. » Et illi duo cœperunt narrare quæ gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hæc loquerentur, stetit Jesus in medio². » Hæc quæstio hoc modo solvitur: Quando illi duo reversi sunt, et invenerunt alios dicentes: « Surrexit Dominus, et apparuit Simoni; » et ipsi cœperunt dicere quod ipsis contigerat, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis, dum hæc invicem loquerentur, forsitan Thomas exivit tunc foras, aliqua compulsus necessitate: egresso autem illo, statim Dominus apparuit inter Discipulos, et dicebant alii Discipuli: « Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: » Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, non credam³. »

II. « Quærendum est quare Dominus voluit electum suum Discipulum dubitare de sua resurrectione. Non sine causa factum est hoc; propter nos peractum est, qui post ascensionem Domini venimus ad fidem. Plus enim profuit nobis dubitatio Thomæ, quam citissima fides Mariæ; quia dum legimus in Evangelistis palpationem Thomæ et agnitionem, nulla dubietas in cordibus nos-

¹ Joan. xx, 34. — ² Luc. xxiv, 33-36. — ³ Joan. xx, 25.

(1) Cod. *dicit.*

tris residet. Sicut voluit habere Discipulum dubitantem de sua resurrectione, et non in eadem dubitatione permanentem, sic voluit et matrem suam sponsum (1) habere temporalem, qui ad ejus coitum non pervenit; ut sicut beatus Joseph custos veracissimus, et testis in caelo fidelis existeret integerrimae virginitatis Mariae, ita beatus Thomas fidelis testis fieret de ejus resurrectione.

III. «Infer digitum tuum huc¹,» id est, palpa cicatrices vulnerum meorum. Hic solent Gentiles deridere Christianos dicentes: Si Deus vester, ut dicitis, cicatrices sui corporis non delevit, sed eas in caelo invexit, qua temeritate putatis, ut vestra corpora post mortem restauratus sit? Quibus respondendum est: Qui majora fecit, sicut diximus, minora facere distulit. Primo (2) ut fides Discipulorum et nostra informaretur ad salutem; secundo ut ascendens in caelum ostendat Deo Patri, qualia sustinuit pro nobis tormenta, et provocet eum ad misericordiam; veluti, si aliquis miles a rege directus fuerit (3) occidere hostes suos, et singulare certamen inierit, et ibi multas plagas susceperit, reversus autem cum triumpho fuerit (4), ait illi rex multas gratias, et committit illum medicis suis peritissimis ad sanandum, et interrogant illum medici: Vis ita a nobis sanari, ut cicatrices in corpore maneant? dicat: Ita volo, ut cum viderint me concives mei, agant mihi gratias. Similiter et Dominus Jesus Christus.

IV. «Et noli esse incredulus, sed fidelis².» Fides est credere quae non vidisti. Divinitas Filii Dei invisibilis est. Unde Joannes dicit: «Dominum nemo vidit unquam³.» Nam Moyses, amicus Dei, dum voluit Dominum videre,

¹ Joan. xx, 27. — ² Ibid. — ³ I Joan. iv, 12.

(1) Cod. sponsam. — (2) Id. primum. — (3) Id. suo. — (4) Deest fuerit in cod.

dixit: «Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ostende» mihi te ipsum manifeste, ut videam te¹.» Meruit audire a Domino: «Non videbit me homo², ut vivere possit (1),» id est, non videbit (2) mortalis homo invisibilitatem meam. Dicit quidam Doctor, quod nec Angeli qui assistunt in conspectu Dei vident illius divinitatem, sed tantum quantum ad salutem pertinet illorum. Dicit ei Thomas: «Domine minus meus, et Deus meus³.» Beatus Thomas homo erat, et hominem Deum videbat: vidit hominem, et credidit verum esse Deum. «Beati qui non viderunt, et crediderunt⁴.» In hac sententia sumus nos gentiles expressi, qui non vidimus Jesum Christum Dominum incarnatum, nec passum, et tamen credimus eum verum Deum et verum hominem. Quare posuit tempus praeteritum pro futuro? Quia quae hominibus praeterita sunt, in Dei praesentia semper manent. Hoc more loquitur semper in sacra Scriptura.

V. «Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu» Discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro» hoc⁵.» Librum hunc possumus intelligere librum quatuor Evangeliorum. Quare non sunt scripta? Quoniam si fuissent, incredibilia viderentur esse hominibus, et humanus sensus capere non potuisset. «Haec autem scripta» sunt, ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei,» et ut credentes vitam in nomine ipsius habeatis⁶.» Unusquisque homo qui rectam fidem habet, et ipsam fidem bonis operibus adornat, vitam habet? Quam vitam? Dominum Jesum Christum, qui dicit: «Ego sum via, veritas» et vita⁷.» Ad quam vitae contemplationem Dominus nos faciat pervenire.

¹ Exod. xxxiii, 18. — ² Ibid. 20. — ³ Joan. xx, 28. — ⁴ Ibid. 29. — ⁵ Ibid. 30. — ⁶ Ibid. 31. — ⁷ Id. xiv, 6.

(1) Cod. male potest. — (2) Cod. male addit me.